

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi T.B. i K.W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
V ACa 1057/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 lutego 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt V ACa 1057/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje T.B. oraz K.W. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości po 3 000 (trzy tysiące) złotych za okres od 20 czerwca 2023 r. do 29 grudnia 2024 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz T.B. oraz K.W. kwoty po 200 (dwieście) zł uiszczone tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz T.B. oraz K.W. kwotę po 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od doręczenia postanowienia zobowiązanemu**

do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Elżbieta Karska Krzysztof Wiak Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Pismem z 5 grudnia 2024 r. pełnomocnik T.B. oraz K.W. (dalej: „skarżący”) złożył skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt V ACa 1057/23. Skarżący wniesli o: stwierdzenie, że we wskazanym postępowaniu nastąpiła przewlekłość postępowania spowodowana brakiem zarządzenia doręczenia stronie powodowej apelacji wniesionej przez pozwanego od ponad 17 miesięcy; wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zalecenie podjęcia czynności w sprawie – w szczególności poprzez zarządzenie doręczenia odpisu apelacji wniesionej przez stronę pozwaną; przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżących kwoty po 20 000 zł; zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania skargowego.

W uzasadnieniu skargi skarżący wskazali, że niniejsza sprawa zawisła przed Sądem Okręgowym w Warszawie w marcu 2021 r. W dniu 2 marca 2023 r. Sąd I Instancji wydał wyrok uwzględniający powództwo w całości, od którego następnie strona pozwana złożyła apelację. Apelacja wpłynęła do Sądu Okręgowego w Warszawie 20 czerwca 2023 r. Pomimo przekazania akt sprawy do Sądu II Instancji celem rozpoznania apelacji i nadania sprawie dalszego biegu – do chwili wniesienia skargi na przewlekłość postępowania nie nastąpiło doręczenie odpisu środka zaskarżenia stronie powodowej. Pismem z 26 stycznia 2024 r. skarżący wniesli o czynności w sprawie. Pismem doręczonym przez Portal Informacyjny 9 maja 2024 r. Sąd poinformował ich, że czynności podjęte będą zgodnie z kolejnością wpływu do referatu sędziego referenta. W dalszej części uzasadnienia skarżący ponieśli również, że powstała przewlekłość godzi w ich osobiste prawa majątkowe utrzymując niekorzystny stan niepewności prawnej.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie (dalej: „uczestnik postępowania”). W piśmie z 20 stycznia 2025 r. wniósł

o jej oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że akta sprawy zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 22 czerwca 2023 r. wraz z apelacją strony pozwanej. Tego dnia sprawa została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie w systemie SLPS i został wylosowany sędzia referent. W dniu 23 czerwca 2023 r. sprawę wpisano do repertorium ACa oraz zarządzono zawiadomić strony tego postępowania o składzie wylosowanym do rozpoznania apelacji. Pismem z dnia 31 stycznia 2024 r. pełnomocnik skarżących wniósł o podjęcie czynności w sprawie, doręczenie odpisu apelacji i wyznaczenie terminu rozprawy. W odpowiedzi poinformowano, że czynności związane z nadaniem biegu apelacji zostaną podjęte zgodnie z § 79 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, czyli według kolejności wpływu do referatu. W dniu 29 listopada 2024 r. referendarz sądowy zarządził doręczenie odpisu apelacji pełnomocnikowi powodów. Do doręczenia apelacji doszło 16 grudnia 2024 r. Okoliczności te świadczą, zdaniem uczestnika postępowania, o niezasadności skargi.

W dalszej części uzasadnienia uczestnik postępowania podniósł, że ocena, czy zaistniała w sprawie przewlekłość, zawsze musi odnosić się do realiów konkretnej sprawy i przyjętego trybu postępowania, zaś zarzut przekroczenia rozsądnego terminu można skutecznie postawić sądowi w wypadku, gdy czas jej rozpoznania w sposób nadmierny przekracza przeciętny czas oczekiwania na rozpatrzenie sprawy w prawidłowo funkcjonującym sądzie. Warunkiem zasadności skargi na przewlekłość jest więc niezakończenie postępowania w rozsądnym terminie, a nie niepodjęcie przez sąd czynności procesowych. Uczestnik postępowania nie zanegował, że czas trwania postępowania w sprawie może nie być przez skarżących postrzegany jako zadowalający dla nich. Wynosi on bowiem przed Sądem pierwszej instancji 2 lata, a przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie ponad 1,5 roku. Podkreślić należy jednak, że w postępowaniu apelacyjnym zostały podjęte czynności zmierzające do wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Doręczony został pełnomocnikowi skarżących odpis apelacji. Następnie sprawa zostanie skierowana do wyznaczenia terminu rozprawy. Co więcej, ocena, czy zachodzi nieuzasadniona zwłoka w rozpoznaniu sprawy, nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznawania wszystkich wniesionych spraw bez

nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznawanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach, zgodnie z § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Nie jest zatem możliwe, aby sprawa, która nie ma charakteru pilnej została rozpoznana przed sprawami, które wpłynęły wcześniej, bowiem sprawy powinny być rozpoznawane według kolejności wpływu do danego referatu. Według uczestnika postępowania, pomimo że fakt występujących w sądzie problemów kadrowych czy trudności lokalowych nie może być w zasadzie okolicznością usprawiedliwiającą przewlekłość postępowania, jednakże w sytuacji nadmiernego napływu spraw w krótkim czasie, gdy zaległości te są przejściowe i zostały podjęte rozsądne, szybkie i skuteczne środki zaradcze, państwo nie ponosi odpowiedzialności za naruszenie Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W czasie, w którym skarżący wytoczyli powództwo do sądów, w tym Sądu Okręgowego w Warszawie, a następnie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wpłynęła ogromna liczba spraw dotyczących roszczeń związanych z tzw. kredytem frankowym, których źródłem jest umowa kredytu waloryzowanego walutą obcą. Temu nagłemu i nieprzewidywalnemu wpływowi, liczonemu w dziesiątkach tysięcy pozwów, nie byłby w stanie podołać żaden, najlepiej nawet zorganizowany sąd. W tym kontekście podkreślić trzeba, że skarżący mieli możliwość skorzystania z przywileju wniesienia pozwu do sądu położonego według miejsca ich zamieszkania, jednakże tego nie uczynili. Kierując bowiem sprawę do sądu najbardziej obciążonego w skali kraju, powinni liczyć się z niedogodnościami wynikającymi z konieczności dłuższego oczekiwania na rozstrzygnięcie o ich roszczeniach i konsekwencjami stąd płynącymi. Przekłada się to na czas oczekiwania na rozprawę apelacyjną, a tym samym czas rozpoznania sprawy.

Podniesiono również, że kierownictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie podejmuje systematyczne działania zmierzające do zapobiegania przewlekłości postępowań przez liczne i coraz skuteczniejsze wystąpienia do właściwych organów o wsparcie kadrowe i poprawę warunków lokalowych sądu, a także o zmiany legislacyjne w zakresie procedury cywilnej. Orzekaniem w sprawach konsumenckich kredytów waloryzowanych do waluty obcej zostali także objęci

sędziowie pionu gospodarczego. Od początku 2025 r. został uruchomiony nowy wydział w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, który przejmuje sprawy dotyczące kredytów frankowych. Będzie to skutkować znacznym przyspieszeniem rozpoznawania spraw cywilnych wszystkich kategorii. Zdaniem uczestnika postępowania, należy także uwzględnić nadzwyczajną sytuację, jaka zaistniała w związku ze stanem pandemii SARS-Cov-2. Zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami, w okresie tym były wydawane kolejne zarządzenia w zakresie ograniczenia pracy sądów w stanie epidemii, w tym kategorii spraw rozpoznawanych w stanie epidemii, co niezaprzeczalnie miało wpływ na przebieg późniejszych postępowań w sprawach rozpoznawanych zarówno w Sądzie Okręgowym w Warszawie, jak i w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, w tym także w sprawie objętej skargą.

Uczestnik postępowania wskazał również, że niezależnie od powyższych rozważań, żądana przez skarżących suma po 20 000 zł nie została w żaden sposób uprawdopodobniona, ani tym bardziej udowodniona. Sama okoliczność, że ustawodawca przewidział na wypadek stwierdzenia przewlekłości postępowania możliwość domagania się zasądzenia określonej sumy pieniężnej, nie przesądza jeszcze o tym, że żądanie jest zasadne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia

sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Pomimo że ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). Niezależnie od tego w zakresie oceny wystąpienia przewlekłości postępowania znaczenie ma jednak nie tylko sam sztywny upływ czasu, ale wszystkie okoliczności wpływające na przebieg danego postępowania, w tym również podejmowane w trakcie przez sąd czynności oraz postępowanie skarżącego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny w Warszawie nie tylko nie wyznaczył terminu rozprawy apelacyjnej, ale nie zrealizował jednej z podstawowych czynności następujących po wpływie apelacji do sądu odwoławczego, tj. doręczenia odpisu apelacji stronie przeciwnej. Czas oczekiwania na wydanie zarządzenia o doręczeniu skarżącym odpisu apelacji wynosił 17 miesięcy, pomimo że pełnomocnik skarżących wnioskował 26 stycznia 2024 r. o podjęcie w tym zakresie stosownych czynności. Okoliczności te uznać należy za wystarczające dla uznania, że w sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania.

Odnosząc się do argumentacji podniesionej w odpowiedzi na skargę, Sąd Najwyższy wskazuje, że duży wpływ spraw nie może mieć zasadniczo znaczenia dla rozpoznawania spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do

stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”. Dla oceny zasadności skargi na przewlekłość postępowania sądowego istotne znaczenie ma bowiem nie tylko czas trwania postępowania, ale przede wszystkim terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r., I NSP 113/23).

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego rozpoznawania bardzo dużej ilości spraw zawisłych przed tym sądem, przekłada się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie nie stwierdzono również przesłanek świadczących o odpowiedzialności sędziego sprawozdawcy z powyższego tytułu. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie obciążenia orzecznicze mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw, czy też ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie mogą usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23). Z tego też względu za niedopuszczalne uznać należy przypisywanie częściowej odpowiedzialności skarżącym za długi czas oczekiwania na podjęcie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie stosownych czynności – ze względu na niewniesienie przez nich pozwu do sądu położonego według miejsca ich zamieszkania, lecz do sądu najbardziej obciążonego w skali kraju.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie jej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę

dla skarżących za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19 i 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżący wnioskowali o przyznanie im sumy pieniężnej w kwocie po 20 000 zł. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. Uwzględniono również to, że skarżący nie uzasadnili szczegółowo, z jakich względów domagają się zasądzenia należności w takiej wysokości, ograniczając się wyłącznie do samego żądania powyższej kwoty. Z tych względów w ocenie Sądu Najwyższego kwota po 3000 zł dla każdego ze skarżących rekompensuje im zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 20 czerwca 2023 r. do 29 grudnia 2024 r.

Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwotę po 240 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżących będącego adwokatem, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Skarżący zawnieśli o zalecenie sądowi odwoławczemu podjęcia czynności w sprawie – w szczególności poprzez zarządzenie doręczenia odpisu apelacji wniesionej przez stronę pozwaną. Biorąc pod uwagę okoliczność, że Sąd Apelacyjny w Warszawie doręczył odpis apelacji skarżącym, brak jest podstaw do zalecenia temu sądowi podjęcia żądanej czynności.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

Elżbieta Karska Krzysztof Wiak Paweł Wojciechowski

ZG

r.g.